

cas és per accions secundàries.

Engaldida, engaldidor, engaldir, engaldufar, V. engolir (GOLA) Engaldropar, V. gualdrapa Engalgar, V. galga Engaliador, engaliar, V. galiar Engalipador, engalipar, V. gálleb Engallada, engallador, engallament, engallar, V. gall Engallardir, V. gallard Engallat, V. gall Engallinada, engallinar, engallinoi, V. gallina (GALL) Engallir-se, V. gall Engallofar, -ofir, V. gallòfol Engalonament, engalonar, V. galó (GALA) Engaltar, V. galita Engaluar: onomatopeia? o d'engolosar (golós, GOLA)? Deu ser això últim expressant una veu gutural, car en el mateix poble de Costitx, la veu dels mateixos indiotz també s'anomena engorgar (AlcM). I és sabut que -usar > -uar, -osa > -oa són molt corrents a Mallorca Engalva, engalvador, V. engalbar Engalvanir-se, V. galvana Engalvar, V. engalbar Engalz, engalzada, engalzador, engalzar, V. galze Engambalat, V. gambal (CAMA) Engambar, V. gamba (CAMA) Engambetat, V. gambeto Engambuixar, engambutx, V. gambuix Engan, enganar, V. enganyar Engandaiar, V. gandaia Engandores, V. eradores (erer, ERA)

ENGANDUIXAT, hapax de 1605 (DAg.) deu ser pres del castellà, on hi ha sengles exemples de *gandujar* i *engandujar* en clàssics dels Ss. xvi i xvii i on el segon figura en antics diccionaris [1616] i segueix usat a Colòmbia, veg. DCEC (GANDUJAR); com que l'explicació per encreuament que en dono allà està subjecta a dubtes, potser li hem de preferir la possibilitat que el mot nasqués (en català o en cast.) com a resultat d'un encreuament d'*encadufat* (veg. aquest derivat de CADUF en aquest article) amb *encaixat* o més aviat amb el cast. ENCARRUJAR (que allí prenc per base) i amb *n* secundària per propagació de nasal; podria ser l'ornament en forma de canonets, que en castellà anomenaven *cangilones* (=cadufs, catúfols), com els d'aquell galant de Ruiz de Alarcón que no volgué «gozar su amada bella por no ajar un cangilón». Per al cognom cat. *Ganduíxer*, veg. la nota 2 del meu article. El *gaduixer* que usà Pelai Briz (DAg.) amb un sentit inconnex potser és degut a un simple malentès d'aquest poeta o erudit, que abusava tant del material de segona mà, sense entendre'l prou.

Engandulir, V. gandul Enganet, V. enganyapastors (ENGANYAR) Enganeta, V. enganyar (i cf. *enjaneta*)

Engangorca, pot sortir d'un verb **engardorcar* 'adornar en forma excessiva i provocadora' resultant d'un encreuament dels sindnims o para-sindnims *engaripolar* i *empendorgar*, -*orcar*, usuals en diversos parlars hispànics (DCEC, s. v. *angaripolas* i *pandorga*, especialment III, 638b51, 54, 57, 59), que justament sembla haver existit en mossàrab valencià (DECH).

Engangrenar, V. gangrena Enganós, V. enganyar Engansolar, V. gansola

Enganussar-se encreuant d'un **ennugassar-se* (derivat de *nu(s)*, com *ennuegar-se*) amb un **encanyonar-se* o **encanyussar-se* (derivat de *canyó*).

Enganx (no és veritat que s'usi en el Princ., AlcM: deu ser purament balear, i en el fons, castellanisme, d'*enganche*), *enganxa, enganaxada, enganaxadis, -issa, enganaxadones, +enganxanois, -noies, enganxar, enganxifós* (barbarisme molt rar, encreuant més aviat ocasional d'*enganyós* amb mots com *llefiscós, espellifaj*), *enganxó, enganxós, V. ganxo*

ENGANYAR, en català antic normalment *enganar* (avui usual a les Balears), del ll. vg. *INGANNARE 'escarnir, burlar-se d'algu', derivat de l'onomatopeia llatina GANNIRE 'lladraj, udolar', 'reganyar, renyir'. □ 1.ª doc.: orígens de l'idioma (*enganar* en *Homilies d'Organyà*; cf. una forma del futur *engannarei* en doc. de 1090, Alart, RLR III, 285).

Mot comú a totes les llengües romàniques (encara que el fr. antic *enjaner*, dialectalment *enganer*, bastant freqüent, va desaparèixer més tard): oc. *enganar*, cast. *engañar*, port. *enganar*, it. i sard *ingannare*, engad. *ingianer*, tots amb el mateix significat i tots ells, segons sembla, responen fonèticament a una base *INGANNARE. Notem també l'albanès *genëti* 'jo enganyo' («täusche, betrüge») < it. *ingannare* (Gustav Meyer, *Alb. Gramm.*, 86).

JCoromines en el seu diccionari (DCEC II, 277-278) enumera els testimonis i els factors que donen suport a aquesta tesi i aquí en farem un resum. Crida l'atenció sobre el fet que un bon nombre de formes que apareixen en les glosses semblen emparentades amb *INGANNARE: *ingannatura* «sanna» (= 'ganyota, burla'), així en les *Glossae Nominum* (transmeses en tres còdexs dels Ss. ix i xii: CGL II, 576.37, 582.40, 591.55), *inganare* i *deganere* «inridere, inludere, deludere» en les Glosses de Reichenau (França, c. 820, núms. 129, 521, 657, 969), *gannare* i *gannator* traduïts per mots grecs que signifiquen 'escarnir' i 'burlar' (en el glossari del pseudo-Filoxen, transmès en un còdex del S. ix); d'altra banda, com que també GANNIRE, l'antic mot llatí usat per Plaute, apareix amb el significat de «inridere» a més de «latrare», en les glosses (CGL IV, 346.5, etc.), és molt convincent l'explicació de Rönsch (ZRPb. III, 102) i Goldberger (*Glotta* xx, 112; expressant-se del mateix parer Jud, VRom v, 304, i Walde-H.), que *INGANNARE i aquests antecedents seus siguin variants de GANNIRE; Coromines afegeix que el llatí tardà *sannare* 'escarnir' podia influir en el canvi de la conjugació, que es veu a més en *reganyar*.

És natural suposar que de la idea de 'lladraj, udolar' es vagi passar a 'emetre veus d'escarniment', i d'ací a 'burlar-se, enganyar'; altrament s'ha de notar que es troben accepcions més properes a l'etimològica en certes formes romàniques, com ara el fr. ant. *rejaner* i *deganer* 'estrafer, escarnir' (la darrera forma és avui normanda), fr. orient. *enjéné* id., roms. *ingînâ* id., macedo-roms. *anginare* 'cridar el gos o les ovelles'.

Pel que fa al desenvolupament semàntic del mot,